

Lemešanko 3

2016/2017

Milí čitatelia!

Školský rok sa nám pomaly blíži ku koncu, ale v našej škole to stále žije, chodí sa na výlety a exkurzie. Okrem učenia v škole aj takto objavujeme svet. Nie nadarmo sa hovorí, že je lepšie raz vidieť ako stokrát počuť. V reportážach z rôznych exkurzií sa niečo dozviete o našich zážitkoch a dojmoch. Okrem iného sme stihli aj krásnu akciu Deň narcisov. Deň Zeme sme oslávili v Kokšov-Bakši v Centre environmentálnej výchovy. Samozrejme, na prvom mieste ostáva učenie v školských laviciach. Aby bolo zaujímavé, učitelia pripravujú rôzne projekty, ktoré nám spestrujú dopoludnie v školských laviciach. Pred nami je ešte množstvo výletov a zaujímavostí, ale o nich sa dozviete až v poslednom tohtoročnom čísle Lemešanka.

Redakcia Lemešanka

SteelPark Košice

Deň narcisov

Deň Zeme

Výlet do Jasova

Deň matiek

**Po stopách starovekých
Grékov a Rimanov**

Deň Matiek

História Dňa matiek siaha až do obdobia antiky. V starovekom Grécku oslavovali ženu ako darkyňu života už 250 rokov p. n. l. v podobe slávností na počesť matky všetkých bohov – bohyně Rhey. Oslavy trvali obyčajne tri dni – od 15. do 18. marca. Starovekí Rimania oslavovali sviatok Matronalia, ktorý bol zasvätený bohyni Juno. Za predchodcu Dňa matiek v jeho dnešnej podobe možno považovať tzv. Nedeľu matiek (Mothering Sunday), ktorú začali oslavovať v 16. storočí v Anglicku. V čase sviatku, ktorý bol stanovený na štvrtú nedeľu počas veľkonočného pôstu, sa mohlo služobníctvo žijúce v príbytkoch svojich pánov vrátiť domov k svojim matkám a stráviť s nimi deň. V novodobej histórii ľudstva sa Deň matiek dostal do povedomia na prelome 19. a 20. storočia, a to vďaka Američanke Anne Marie Jarvisovej. Po tom, ako v roku 1907 zomrela jej matka, začala viesť kampaň za vyhlásenie dňa venovaného matkám. Už o dva roky neskôr tento sviatok oslavovali v 45 štátoch USA. 8. mája 1914 iniciatíva vyústila do oficiálneho vyhlásenia druhej májovej nedele za Deň matiek Kongresom USA. Prezident Woodrow Wilson podpísal neskôr dokument, v ktorom bol Deň matiek vyhlásený za celoamerický národný sviatok. Dátum druhej májovej nedele sa rozhodli prijať za svoj takmer všetky krajiny na svete. V Československu sa Deň matiek začal oslavovať v roku 1923, a to najmä zásluhou Alice Masarykovej, dcéry prezidenta T. G. Masaryka a emancipovanej predsedníčky Československého červeného kríža. V 50. rokoch boli oslavy Dňa matiek v komunistickom Československu a ostatných proruských krajinách nahradené marcovým Medzinárodným dňom žien. Tradícia Dňa matiek na Slovensku bola obnovená až po roku 1989, kedy sa začal sláviť druhú májovú nedeľu v roku.

“Materská láska! Ach, tá nepozná hraníc! Je ako fontána, ktorej prameň nikdy nevyschne.”

Marguerite Gardiner, írka spisovateľka

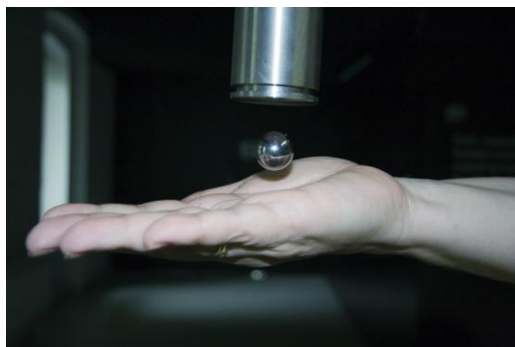
Kreatívna fabrika SteelPark Košice

Zábavné technické centrum SteelPark predstavuje projekt, ktorý je výsledkom aktívnej spolupráce spoločnosti U. S. Steel Košice, s.r.o. a troch vzdelávacích a vedeckých inštitúcií - Technickej univerzity v Košiciach, Univerzity P. J. Šafárika a Slovenskej akadémie vied. Expozícia ponúka návštevníkom aktívne hranie sa s vyše 50 exponátmi demonštrujúcimi príbeh ocele, a to z oblasti hutníctva, geológie, fyziky, chémie, bezpečnosti, strojárstva a ďalších.

SteelPark je príkladom spolupráce odborníkov odvetví, ktoré doteraz nepracovali v jednom tíme. Stretli sa vedci, technici a umelci. Komunikovali rôzne svety, rôzne pohľady na kreatívny rozvoj. Podarilo sa nájsť a pospájať ľudí z košického akademického sveta, ktorí chcú ukázať mladým ľuďom, že svet okolo nás je zaujímavý a to, čo je vo vzorcoch, bude fungovať aj v **SteelParku** a je možné sa toho dotknúť.

To, že veda môže byť aj zábavná, hravá a tvorivá, sa mohli naši žiaci presvedčiť návštevou zábavného technického centra SteelPark v Košiciach, ktoré sme navštívili 3. marca 2017. V bádateľskom laboratóriu SteelParku sme absolvovali dve interaktívne prednášky na témy **Po stopách fyzikálnej veličiny**, kde žiaci mali možnosť hlbšie pochopiť pojem fyzikálna veličina, vymyslieť vlastnú fyzikálnu veličinu, merať chrumkavosť chipsov, zipsovosť zipsov a štrngavosť kľúčov s využitím aplikácie pre analýzu zvuku v tabletoch. Druhou témou boli **Tiene známe – neznáme**, kde žiaci diskutovali o princípe zobrazovania rovinným zrkadlom a jeho využitií v praxi, vytvárali dvojité tieň od osvetleného objektu umiestneného na zrkadle a objavovali princíp jeho vzniku. Okrem toho žiaci navštívili 3D kino, v ktorom sledovali 3D film o lietadlách, mali možnosť si zahrať minifutbal s robotmi, dať si vyrobiť maličké autíčko a s napätím sledovať, ako sa vyrába jeho karoséria, či vyskúšať si veľa ďalších zaujímavých exponátov, ktoré SteelPark ponúka.

Výlet do Jasova

Do Jasova sme sa vybrali spolu s p. uč. Jurašekovou a p. uč. Petrilovou v sobotu 29. 4. 2017. Privítalo nás chladné ráno, ktoré by prebudilo aj najväčšieho spachtoša. Všetci sme sa stretli na autobusovej zastávke a dobrodružstvo sa mohlo začať. V Košiciach na stanici sme vystúpili a čakali na autobus do Jasova. Kým sme čakali, vychutnávali sme si horúcu čokoládu, čaj či kávu.

Cesta autobusom bola veľmi zaujímavá. Neprehliadli sme súťaž hasičov či kravy na pastvinách. Keď sme prišli do Jasova, museli sme si poradiť s cestou do premonštrátskeho kláštora. Pomocnú ruku nám podal vodič autobusu, ktorý bol veľmi milý a ochotne nám ukázal cestu.

Prehliadka bola veľmi zaujímavá. Pri kláštore sa týčila vysoká sekvoja. Na prednej stene sa nachádzali sochy známych osobností. Dozvedeli sme sa, že ešte stále sa tam vykuruje kachľovými pecami a v kostole je napodobenina mramoru.

Súčasný erb obce

Predošlý erb obce

No najviac nás zaujala záhrada. Krásne stromy, kry, ale aj dlhá alej stromov po oboch stranách záhrady. Po prehliadke kláštora sme sa presunuli k najstaršej sprístupnenej jaskyni na Slovensku. Prešli sme cez futbalové ihrisko a koľajnice, ale zvládli sme to. Síce na poslednú chvíľu, ale aj to sa cení.

Poviem vám, že v jaskyni bolo teplejšie ako vonku. Prešli sme cez „Veľký dom“ až do „Starého domu“, kde sa nachádzali stalagnáty vysoké až 18 metrov. Miestami sa na strope objavovali aj malé a tenké „brčká“. Po stenách boli podpisy tých, ktorí sa tam schovávali počas vojen.

No najviac sa nám páčili netopiere, ktoré spali nad našimi hlavami v jednej kope. Jedného sme dokonca chceli zobrať so sebou, ale na poslednú chvíľu sme si to rozmysleli. Na konci prehliadky sme mohli vidieť pozostatky zvierat či kúsky z keramických nádob. Po východe z jaskyne sme sa ponáhľali na autobus. Už sme skoro boli pri zastávke, keď sme si všimli, že autobus práve prichádza. A viete, čo bolo najlepšie? Keď sme zistili, že náš autobus stojí o zastávku vyššie. Našťastie nás pán šofér počkal a všetci sme sa šťastlivo viedli, síce napchatí ako sardinky, do Košíc.

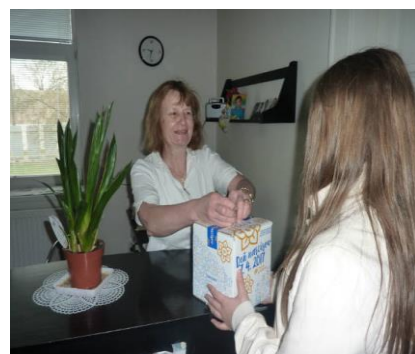
Samozrejme, čo by to bol za výlet bez rozchodu. Obehali sme všetky obchody a spokojní a unavení sme cestovali domov.

Deň narcisov

Túžia po zdraví. Nevzdávajú sa. Bojujú. Ochorenie je zákerné, liečba finančne náročná. My im však môžeme pomôcť. Niekedy iba psychickou podporou, povzbudzujúcim slovom, no ak je možnosť, tak aj peňažným príspevkom. Aj pre tento účel sa každoročne organizuje finančná zbierka na pomoc onkologicky chorým pacientom, ktorá je realizovaná v deň známy aj pod názvom Deň narcisov. Zbierku organizuje Liga proti rakovine a tento rok sa konala v piatok 7. apríla. Svoju solidaritu s trpiacimi prejavila aj naša základná škola. Žiačky 8. a 9. ročníka sa vydali do ulíc našej obce a obce Ličartovce a zaplavili ich žltými narcismi. Spolupatričnosť prejavili žiaci i obyvatelia, mladí i starí. Na pomoc onkologicky chorým pacientom a ich rodinám sa vyzbieralo **375 €**. Všetkým darcom úprimne a zo srdca ďakujeme!

„Žiaden človek sa neochudobňuje, keď je dobrý k druhým. Presne naopak: láska, ktorú darujeme ostatným, sa nám niekoľkonásobne vráti.“

Deň narcisov je verejno-prospešná zbierka Ligy proti rakovine. Každý, kto si narcis pripne na svoj odev, vyjadrí týmto gestom podporu a spolupatričnosť s tými, ktorí bojujú s rakovinou. Vhodením dobrovoľného príspevku do pokladničky dobrovoľníkov Dňa narcisov zároveň pomôže nakumulovať finančné prostriedky na konkrétnu praktickú pomoc onkologickým pacientom a ich rodinám na celom Slovensku.

Liga proti rakovine počas celého roka pripravuje projekty a programy, ktorými pomáha pacientom v ich konkrétnych problémoch, situáciách a výzvach. Okrem toho sa stará o prevenciu a informovanosť celej verejnosti, podporuje zdravotnícke zariadenia, nemocnice, iné občianske združenia i výskum v oblasti liečby onkologických ochorení.

Pripnutím žltého kvietku v Deň narcisov vysielame onkologickým pacientom odkaz, že nie sú vo svojom ochorení sami, že ich boj sa týka nás všetkých a že majú našu podporu.

Deň Zeme

"Príroda je oproti nám vo výhode, môže existovať bez nás, ale my bez nej nie."

"Príroda dala človeku rozum, aby sa jej bránil a srdce, aby sa jej neubránil."

"Skôr ako by sme mali prírode rozkazovať, by sme jej mali načúvať."

"Jediný azyl, vždy a všade otvorený pre všetkých trpiacich, je príroda."

Deň venovaný Zemi sa každoročne koná 22. apríla. Je to ekologicky motivovaný sviatok upozorňujúci ľudí na dopady ničenia životného prostredia a rozvíjajúcu diskusiu o možných riešeniach. Aj žiaci 2. stupňa sa zapojili do projektov súvisiacich s týmto dňom a navštívili **prvé centrum pre environmentálnu výchovu na Slovensku**, ktoré v roku 2007 zriadila spoločnosť KOSIT a.s. Táto spoločnosť v spolupráci s Recyklačným fondom a za pomoci mesta Košice spustila tento projekt vzdelávania detí a mládeže v oblasti ochrany životného prostredia. Už po roku fungovania centrum získalo ocenenie ministra hospodárstva SR za *Inovatívny čin roka 2008* v kategórii „Inovácia služby“.

Centrum environmentálnej výchovy ako jediné poskytuje zážitkovú exkurziu po prevádzke košickej spaľovne s odborným výkladom o službách a moderných technológiách v odpadovom hospodárstve. Celá prednáška bola zameraná na osvetu a propagáciu triedeného zberu. Okrem samotných prezentácií o význame triedenia odpadu a jeho spracovaní sa žiaci mohli zapojiť do rôznych súťaží. Po prednáške ich čakala exkurzia po košickej spaľovni.

Tento deň nám priniesol veľa nových informácií o triedení odpadu, o tom, ako a prečo musíme chrániť prírodu a čo môžeme urobiť pre našu planétu, aby ostala naďalej krásna aj pre ďalšie generácie.

PAPIER

10 ČASOPISOV sa môže zmeniť na krabicu z TV

PATRIA SEM:
Noviny, časopisy, kancelársky papier, reklamné letáky, stlačené krabice, kartóny, papierové obaly, papierové tašky. V malom množstve aj papier s kancelárskymi sponkami alebo skartovaný papier.

NEPATRIA SEM:
Väzbové obaly kníh, mokrý, mastný alebo znečistený papier, asfaltový a dechtový papier, použité plienky a hygienické potreby, alobal, celofán a pod.

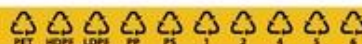

SKLO

5 POHÁROV stačí na výrobu vázy

PATRIA SEM:
Nevratné obaly zo skla z alkoholických alebo nealkoholických nápojov, poháre, tabuľové sklo z okien a dverí (väčšie množstvo patrí na zberný dvor), sklenené črepy a pod.

NEPATRIA SEM:
Porcelán, keramika, drôtené sklo, autosklo, zrkadlá, TV obrazovky, pozlátené a pokovované sklo alebo technické druhy skla. Vratné fľaše vracajte späť do obchodu.

PLASTY

Z 30 PET FLIAŠ môže byť fleecová bunda

PATRIA SEM:
Neznečistené stlačené alebo zošľapnuté PET fľaše z nápojov, plastové a mikrotenové vrecká, baliace fólie, polystyrén, téglíky z jogurtov, obaly z CD, obaly z pracích a čistiacich prostriedkov a kozmetiky.

NEPATRIA SEM:
Mastné obaly so zvyškom potravín, podlahové krytiny, novodurové rúrky, obaly z nebezpečných látok, ako napr. motorových olejov, farieb a pod.

KOVY

Zo 670 HLINÍKOVÝCH PLECHOVIEK sa môže vyrobiť rám na bicykel

PATRIA SEM:
Kovové obaly, konzervy, kovové výrobky a súčastky, alobal, nápojové plechovky. Triedia sa podľa pokynov obce/mesta.

NEPATRIA SEM:
Kovové obaly kombinované s iným materiálom, napr. tuby z krémov a pást. Mäkké vrecúška, napr. z kávy. Kovové obaly obsahujúce zvyšky nebezpečných látok. Nadrozmemý kovový odpad je potrebné odnieť do zberní kovov, príp. do zberných dvorov.

BIOODPAD

PATRIA SEM:
Šupky, čajové vrecúška, ovocie, zelenina, odpad z verejnej zelene, listie, tráva, záhradný odpad.

NEPATRIA SEM:
Mäso, popol, stavebný odpad a pod.

Po stopách starovekých Grékov a Rimanov

Staroveké Grécko je krajina, ktorá sa môže pýšiť vyspelou európskou kultúrou. Grécka kultúra mala veľký vplyv na Staroveký Rím, ktorý ju ďalej rozšíril na mnohé miesta Európy. Práve o týchto významných krajinách staroveku sa mohli žiaci 6.A dozvedieť mnohé zaujímavé informácie aj na hodinách dejepisu. Aby si vedeli lepšie predstaviť každodenný život v starovekom Grécku a Ríme, boli žiaci rozdelení do dvoch skupín. Jedna skupina predstavovala starovekých Rimanov, druhá starovekých Grékov. Ich úlohou bolo prostredníctvom prezentácie priblížiť svojim spolužiakom bývanie, stravu, vzdelanie, umenie, gladiátorské a olympijské hry. Tu sú ich postrehy a dojmy z projektu.

Staroveký Rím

Na projekte sa nám pracovalo dobre. Pred prezentovaním sme mali síce trénu, ale nie všetci. Dozvedeli sme sa nové informácie: ako Rimania žili, ako sa stravovali, aký bol život gladiátorov atď...

Projekt bol veľmi dobrý, dostali sme výborné známky.

Erik a Samuel, 6.A

Staroveké Grécko

My (Lea Benčová, Timotej Repko a Radka Žigová) sme mali na dejepise vypracovať Staroveké Grécko. Pracovalo sa nám dobre. Dozvedeli sme sa veľa nových vecí. Napr. ako sa žilo v Aténach a v Sparte, ako sa ľudia obliekali, čo jedli a aj niečo o olympijských hrách. Doniesli sme aj typické grécke jedlo tzatziky (caciky), ktoré nám celkom chutilo. Dúfame, že takýchto zaujímavých projektov bude viac.

Lea, Timotej, Radka, 6.A

Taliansko, zaujímavosti o krajine, kde vládne pizza, víno a futbal.

Pasta, pizza, siesta, nielen to je Taliansko. Taliansko predstavuje predovšetkým krajinu s bohatou históriou a umením. V minulosti sa tu rozprestierala slávna Rímska ríša, ktorá vznikla z malej dedinky v strede Talianska okolo roku 1000 pred. Kr.

Vedeli ste, že...

- Taliani vynašli písací stroj, husle, klavír, dioptrické okuliare, espresso kávovar, zmrzlinový kornútok, teplomer, operu či príbeh o malom drevenom chlapcovi s menom **Pinocchio**
- Taliani priemerne zjedia **25 kg cestovín** a vypijú takmer **100 litrov vína** ročne
- Národným zvieratkom je **vlk** (dvojičky Romula a Rema - zakladateľov Ríma vychovala podľa legendy vlčica), národným jedlom sú **cestoviny**, národným športom je **futbal**
- Taliansko má tri činné sopky: **Vezuv, Etnu a Stromboli**
- Pizza je jedno z najznámejších slov na svete. **Pizza** pochádza z Neapolu, kde ju v roku 1738 predávali v Antica Pizzeria Port'Alba

- Prestížne športové autá ako **Ferrari, Alfa Romeo, Maserati aj Lamborghini** pochádzajú z Talianska
- Najstaršia európska univerzita s nepretržitou výučbou je **Bolonská Univerzita**, založená v roku 1088
- Taliani sú najväčším **výrobcom vína** na svete, tradícia produkcie vína má už 2 800 rokov
- Najstarší **filmový festival** na svete sa začal v roku 1932 v Benátkach, toto mesto je slávne aj vďaka gondolám a viac ako 400 mostom
- V talianskej Umbrii je **olivový strom**, ktorý má vraj viac ako 1 700 rokov
- **Opera** vznikla v Taliansku.
- Medzi najnavštevovanejšie pamiatky patrí **Sixtínska kaplnka** pomaľovaná od Michelangela.
- V Taliansku nájdete ďalšie štáty. Je nimi **Vatikán** (0,44km²) a **San Maríno** (61,2 km²)
- Taliani neraňajkujú a večeru majú až po 9-tej.
- Ak nechcete ohluchnúť, tak si zoberte pri rozhovore s Talianom štuple do uší, pretože Taliani sú naozaj hluční.

Grécko - krajina Bohov, filozofov, olivového oleja a olympijských hier

Kolíska západnej kultúry, krajina, ktorá v sebe ukrýva tajomstvo ľudskej múdrosti a krásy. Krajina, ktorá dala svetu olympijské hry, filozofiu a demokraciu, ale aj modernú medicínu.

Vedeli ste, že

- Grécko je kolískou **európskej kultúry**. Starí Gréci založili napr. filozofiu, divadlo, astronómiu, modernú medicínu či demokraciu. Slová ako ekonomika, politika, matematika, televízia, stratégia či aristokracia sú gréckeho pôvodu.
- Gréci majú **najviac archeologických múzeí** na svete.
- **Olympijským hrám** dali podobu súťaže, ktoré boli usporadúvané v starovekej gréckej Olympii raz za štyri alebo päť rokov (v auguste alebo septembri) ako pocta bohu Diovi.
- Grécko je jedným z **najväčších producentov olív** a olivového oleja na svete. Olivovník symbolizuje silu, víťazstvo a múdrosť, aj preto víťazi olympijských hier dostávali okrem koruny z vetvičiek olivovníka aj amfory naplnené olivovým olejom.
- Ku Grécku patrí okolo **2 000 ostrovov**, 170 z nich je obývaných. Najväčším ostrovom je **Kréta**, podľa gréckej mytológie sa tu narodil vládca Olympu a všetkých bohov – Zeus.
- Trinásťmetrová **Socha boha Dia**, ktorá patrí k siedmim divom sveta, sa zachovala len v dobových dokumentoch. Jej originál bol zničený pri požiari v Konštantinopole.
- Najtypickejšou gréckou pochúťkou je **Chalva**, nazývaná Salonikos, vyrábaná z pomletého sezamu.
- Počet pruhov na gréckej vlajke je zhodný s počtom písmen v slove "**eleftheria**", čo znamená sloboda. Pruhy zároveň symbolizujú krásne Egejské more.
- Na prvom mieste je u Grékov **rodina**, ktorá je nerozlučiteľná. Deti žijú so svojimi rodičmi aj v dospelosti, často aj s celou svojou rodinou. Veľkým sviatkom v Grécku je svadba, na vidieku nie je výnimočné vidieť na svadbe až 1000 hostí.
- **Grécka drachma** bola pred zavedením Eura v roku 2002 najstaršou menou na svete (2650 rokov).

Mamičky, ľúbime vás!

RaisingOurKids.com

Lemešanko – časopis pre žiakov ZŠ s MŠ Lemešany. Vychádza: štvrťročne. Vydáva: ZŠ s MŠ Lemešany, Lemešany 154, 082 03 Lemešany. XI. ročník, č. 3, 2016/2017. Zdroje: vlastné, internet. Redakčná rada: Mgr. Sylvia Benčová, Mgr. Juliana Repková, Mgr. Mária Mariničová, Lýdia Turčaniková, Simona Slaminková, Nikola Mertová, Sofia Orlovská, Aneta Fejerčáková, Sandra Hasmanová, Emma Borisová, Patrik Szmolka, Lea Benčová, Nina Takáčová, Natália Petrová, Natália Sabolová, Radka Ružbašanová, Barborka Demeková.